

2000-03-01

ความภูมิใจ : "สุนทรียธรรม" ความล้ำค่าในกระป๋องของ

สุจิตรา สุนทรียธรรม

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

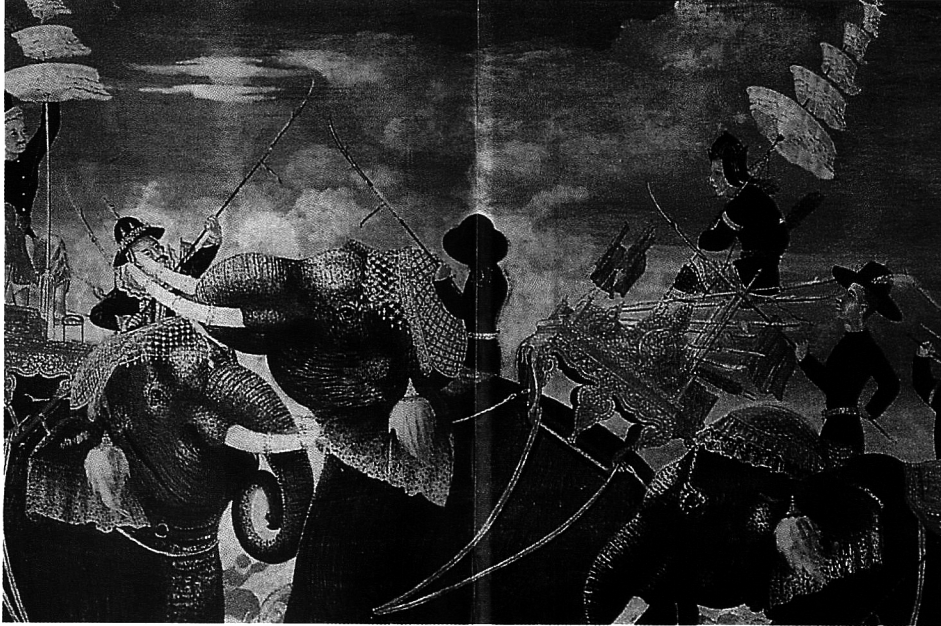
Recommended Citation

สุจิตรา สุนทรียธรรม (2000) "ความภูมิใจ : "สุนทรียธรรม" ความล้ำค่าในกระป๋องของ," *Jamjuree Journal*: Vol. 4: Iss. 1, Article 10.

DOI: 10.58837/CHULA.JAMJUREE.4.1.10

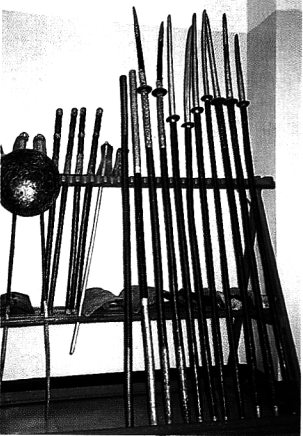
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree/vol4/iss1/10>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Jamjuree Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ของพม่า ภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงใช้วิชาการต่อสู้ป้องกันตัวนี้ในการกอบกู้เอกราชภายหลังการสูญเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ วิชาการต่อสู้ป้องกันตัวจึงไม่เพียงแต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทยเท่านั้นแต่ยังเป็นวิชาที่สามารถสร้างความเป็นไทยมาได้ตราบนานทุกวันนี้

ในสมัยโบราณมวยไทยและกระบี่กระบองจะเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่ต้องศึกษาควบคู่กันไปเพราะในยามรบเมื่ออาวุธหลุดมือ อาวุธที่ใช้ในการต่อสู้คือ อาวุธที่มีในร่างกาย เช่น หมัด เท้า เข่า ศอก นั่นคือการใช้วิชามวยไทย แต่ในปัจจุบัน

“สุนทรียุทธธรรม”

ความล้ำค่าในกระบี่กระบอง*

หัตถ์ดินปืนธเรศไท้ โททรง
คือสมิทธิมาตงค์ หนึ่งอ้าง
หนึ่งคือศิริเมฆล่ง- คลอสน์ มารเอย
เคียรสายหงายจากว้าง ไชว่แคว้งแทงไกลม
สองโถมสองจู่จ้วง บำรุง
สองขัดตียสองขอซู เชิดคำ
กระสังกระลอกดู ไวร่อง นกนา
ความญชบคชแข่งคำ เช่นเขี้ยวในสนาม

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

วิชาการต่อสู้ป้องกันตัวเป็นวิชาที่อยู่คู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทย มาเป็นเวลานานนับตั้งแต่มีคนไทย และประเทศไทย จนสามารถกล่าวได้ว่าวิชาการต่อสู้ป้องกันตัว (มวยไทย และกระบี่กระบอง) เป็นวิถีชีวิตของคนไทย นอกจากนี้ยังเป็นวิชาที่ทำให้ประเทศไทยกอบกู้เอกราชมาถึงสองครั้ง ดังจะเห็นได้จากลิลิตตะเลงพ่ายที่กล่าวสดุดีวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในการกอบกู้เอกราชจากการเป็นเมืองขึ้น

วิชาการต่อสู้ป้องกันตัวของมวยไทยและกระบี่กระบอง มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก และได้รับความสนใจ ได้รับการทำนุบำรุงให้คงอยู่ในสังคมไทยต่างกัน จนทุกวันนี้คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยรู้จักกระบี่กระบอง ซึ่ชนมและหลงเหววิชานี้้น้อยลง รวมทั้งความสนใจที่จะเรียนเพื่อการป้องกันตัวก็น้อยลงด้วย แม้วิชากระบี่กระบองจะเป็นวิชาหนึ่งในวิชาพลศึกษาของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่นักเรียนบางส่วนมีโอกาสได้เรียน

* บทสรุปจากวิทยานิพนธ์ตีเทียมสาขาการศึกษา ประจำปี ๒๕๔๒ จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ เรื่อง การวิเคราะห์คุณลักษณะไทย คุณค่าและกระบวน การถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว : กระบี่กระบอง โดย สุจิตรา สุนทรทรัพย์

(เนื่องจากหลักสูตรได้กำหนดไว้ว่าโรงเรียนสามารถสอนวิชากระบี่กระบองหรือสอนวิชาอื่นทดแทนวิชากระบี่กระบองก็ได้ ดังนั้นบางโรงเรียนจึงเลือกเรียนวิชาพลศึกษาประเภทอื่นแทน) แต่การเรียนการสอนวิชากระบี่กระบองในปัจจุบันเป็นการเรียนอย่างผิวเผิน ไม่สอนคุณค่าที่แท้จริงของกระบี่กระบอง ครูสอนเฉพาะท่าไหว้ครู (พรหมสี่หน้า) บ้าง ท่าไม้รำบ้าง การสอนการต่อสู้ นั้นมีน้อยมาก นอกจากโรงเรียนที่จัดชมรมกระบี่กระบอง จึงสามารถฝึกการต่อสู้ได้จริง ผู้เรียนจึงคิดว่า เรียนกระบี่กระบองไม่ทันสมัย ไม่ได้ประโยชน์ทั้งด้านการออกกำลังกาย การต่อสู้ ป้องกันตัวในชีวิตจริง ที่สำคัญกว่านั้น ผู้เรียนหลายคนลืมนึกไปว่าวิชานี้เป็นสมบัติที่สำคัญของชาติที่ทุกคนควรรักษาไว้ การเรียนอย่างผิวเผิน และขาดการให้ความสนใจจากผู้สอน และผู้เรียนนี้เองที่ทำให้วิชากระบี่กระบองนับวันจะสูญหายไปจากสังคมไทย

แท้จริงแล้วกระบี่กระบองเป็นศาสตร์และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทยที่ทรงคุณค่าไม่เพียงแต่เพื่อป้องกันตัว ป้องกันประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สร้างให้คนไทยมีคุณลักษณะที่งดงามที่ผู้เขียนเรียกว่า **“สุนทรียธรรม”** อีกด้วย ก่อนที่จะเข้าสู่ความล้ำค่าของกระบี่กระบอง เราคงต้องทำความรู้จักกับความหมายของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวประเภทนี้กันก่อน **กระบี่กระบอง** หมายถึง อาวุธสั้น เช่น กระบี่ ดาบ อาวุธยาว เช่น หอก ง้าว พลอง รวมทั้งเครื่องกำบังอาวุธ เช่น โล่ เขน ดังนั้น ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองจึงมีความหมายถึงศิลปะการใช้ อาวุธและเครื่องกำบังอาวุธทุกประเภท

กระบี่กระบองเป็นวิชาการต่อสู้ที่มีศิลปะและแบบแผนเฉพาะตัวทั้งแบบแผนการแสดง แบบแผนการเรียน และแบบแผน

การแต่งกาย แบบแผนแสดงหรือการเล่น ประกอบด้วยการถวายเป็นมงคล การขึ้นพรหม การรำอาวุธ การเดินแปลง การต่อสู้ และการขอขมา การแสดงหรือการเล่นแต่ละครั้ง จะมีดนตรีจากปี่ชวากลองแขกประกอบ ทั้งขณะไหว้ครูและขณะต่อสู้โดยเพลงที่ใช้จะแตกต่างกันเพลงไหว้ครูใช้เพลงสระระหม่า สำหรับการต่อสู้จะใช้เพลงตามอาวุธ เช่น อาวุธกระบี่ใช้เพลงกระบี่ลีลา ง้าวใช้เพลงชมดง ดาบสองมือใช้เพลงจำปาทองเทศ เป็นต้น กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ศิษย์ ก็มีแบบแผนเฉพาะเช่นกัน ประกอบด้วย การไหว้ครู การปฏิญาณตน เป็นศิษย์ การฝึกซ้อมท่ารำ ท่าต่อสู้ และการต่อสู้จริง สำหรับการแต่งกายกระบี่กระบอง มีลักษณะการแต่งกายบางส่วนที่คล้ายกับมวยเพราะมาจากความเชื่อในพุทธคุณ และสมัยโบราณเป็นวิชาที่เรียนด้วยกัน กระบี่กระบองจึงมีการสวมมงคล สวมเสื้อยันต์ และสวมเครื่องรางของขลังอื่น เช่นเดียวกับมวยไทย แบบแผนเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบทอดมาแต่โบราณโดยแฝงคุณค่าและความหมายทุกขั้นตอนเพื่อการกลมเกลียวผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่งดงามสมกับเป็นนักรบไทย เช่น การถวายเป็นมงคลและการรำไหว้ครูก่อนการแสดงเป็นการสอนให้ผู้เรียนสำนึกในบุญคุณของคุณพระรัตนตรัย คุณพระมหากษัตริย์คุณพ่อแม่ครูอาจารย์ และเป็นการสอนคุณความดีสี่ประการที่เกื้อกูลสังคมอันเป็นสัญลักษณ์ของพรหม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการสอนยังเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและความงดงามในการปฏิบัติตนให้แก่ผู้เรียนตลอดเวลา ดังเช่นที่ อาจารย์ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา กล่าวว่า “อันวิชาการต่อสู้ป้องกันตัวนี้ท่านเปรียบประดุจ มีดสองคม ถ้าใช้ในทางที่ดีก็ย่อมมีคุณ แต่ถ้าใช้ในทางที่ไม่ดีก็ย่อมมีโทษ ฉะนั้น

ครูบาอาจารย์ทั้งหลายจะเป็นชาติใดภาษาใดก็ตาม เมื่อจะสั่งสอนอบรมวิชาแก่สานุศิษย์แล้ว จำต้องอบรมกันถึงขนาดไม่ยอมให้นาวีวิชาที่เรียนนี้ไปใช้ในทางที่ผิดหรือไปข่มเหงรังแกผู้อื่น ตรงกันข้ามยังต้องพยายามปลูกนิสัยและฝัง-น้ำใจนักกีฬาที่ติงามให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เช่น มิให้เป็นคนเห็นแก่ตัว รักความยุติธรรม เป็นต้น” ดังนั้น ผู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนกระบี่กระบองที่ถูกต้องจึงสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่เรียกว่า **สุนทรียธรรม** ซึ่งประกอบด้วย **ความกตัญญู** **ความวิริยะ** (บากบั่น กล้าหาญ) **ความมีขันติ** (อดทน เข้มแข็ง) **ความสามัคคีและพรหมวิหารสี่** สุนทรียธรรมนี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้เขียนให้ความหมายว่า เป็นลักษณะที่มีคุณของไทยที่มีทั้งความถูกต้องตามความเป็นจริงในหลักการ ดำรงชีวิตในสังคม และแสดงออกด้วยความงดงาม สร้างสรรค์ตามแบบของคนไทย ดังตัวอย่าง พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เกี่ยวกับเรื่องความเข้มแข็งว่า “...ความเข้มแข็งนั้นก็ได้ไม่ได้หมายความว่า แข็งกระด้าง ความเข้มแข็งที่แข็งแกร่งแท้จริงจะต้องประกอบด้วย ความอ่อนโยน...” หรือ พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เกี่ยวกับวิริยะ ความว่า “...คนที่มีวิริยะเป็นคนที่กำลังอย่างเช่นคำว่า วีรบุรุษ วีรชน คนที่กล้าก็วิริยะนี้ ความอดสาหัสหรือความกล้า ก็เป็นคำที่สำคัญต้องกล้าเผชิญตัวเอง...

วิธีะในทางที่ไม่ยอมแพ้มันแต่ความเจ็บปวด ความกลัว จะมาคุกคามก็ทำสิ่งที่ถูกต้อง ก็เป็นคนกล้า..."

อาจกล่าวได้ว่ากระบี่กระบองเป็นสื่อทางการศึกษาด้านพลศึกษาที่รวม “ความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ไว้ด้วยกัน เป็นกิจกรรมที่เป็นทั้ง “กีฬาการต่อสู้ป้องกันตัวและศิลปะ” และวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านกระบี่กระบองยังเป็นแบบแผนของการถ่ายทอดในลักษณะ “สอนคนก่อนสอนกีฬา” เพราะในการสอนต้องอบรมบ่มนิสัยให้มีคุณธรรมอย่างยิ่งจึงจะถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ให้ทั้งหมด ซึ่งในเรื่องการสอนคนหรือการอบรมบ่มนิสัยนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริว่า “แม้จะมีเทคโนโลยีขั้นสูง...ไม่มีอะไรแทนคนสอนคน...ถ่ายทอดความดีนี้ยาก...จะว่าไปอาจจะต้องถ่ายทอดตัวต่อตัว...” กระบี่กระบองเป็นวิชาทักษะที่จำเป็นต้องสอนตัวต่อตัวและมีลักษณะของการใช้คนสอนคน ดังนั้นจึงเป็นวิชาที่สามารถถ่ายทอดคุณความดีให้แก่ผู้เรียนได้ตามแนวพระราชดำริ

จากที่กล่าวมาผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึงคุณค่าของกระบี่กระบองในเชิงการต่อสู้ เพราะคงไม่ต้องอธิบายหรือตอบคำถามว่า กระบี่กระบองใช้ในการต่อสู้ป้องกันตัวในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เนื่องจากประวัติศาสตร์ความเป็นชาติของไทยได้แสดงให้เห็นว่าวิชากระบี่กระบองไม่เพียงแต่ใช้ป้องกันตัวได้เท่านั้นแต่ยังสามารถใช้ในการป้องกันและกอบกู้เอกราชของชาติได้อีกด้วย คำถามที่ควรหาคำตอบและควรพิจารณาคือคนรุ่นใหม่สอนกระบี่กระบองกันอย่างไรจึงทำให้ผู้เรียนส่วนหนึ่งรู้สึก่วาวิชานี้ไม่น่าเรียน เพราะไม่ทันสมัย ไม่สามารถใช้ป้องกันตัวได้ในปัจจุบันเป็นวิชาที่เป็นเพียงการแสดงสนุกๆ เท่านั้น ไม่มีความหมายอะไร เรียนแล้ว

ไม่เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ไม่ภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ สำหรับบางกลุ่มที่อยากรักษากระบี่กระบองไว้ ก็เพียงอยากรักษา เพราะรู้สึกว่าเป็นสมบัติที่ควรรักษา แต่ไม่เข้าใจถึงคุณค่าที่แฝงเร้นในกระบี่กระบอง ที่เป็นแก่นและเป็นความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทักษะการต่อสู้ คือ การสร้างคนให้เป็นคนดีในสังคม สร้างคนให้มีคุณลักษณะที่สังคมไทยต้องการ คือ ภูมิใจในความเป็นชาติ ความเป็นคนไทย มีความอดทนเข้มแข็ง กล้าหาญ พากเพียร กตัญญู สามัคคี และไม่เบียดเบียนผู้อื่นซึ่งการไม่รู้ไม่เข้าใจนี้เองจะยิ่งทำให้ไม่สามารถรักษากระบี่กระบองไว้ได้ ดังที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวไว้ว่า “การที่คนไทยไม่ได้สนใจวัฒนธรรมได้ด้วยความเห็นดีเห็นงาม หรือ ด้วยความรู้สึกซาบซึ้งในวัฒนธรรม แต่สนใจในทัศนของชาตินิยม คือ ต้องการจะรักษาถ่ายทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยเพราะความรู้สึกว่าเป็นของไทยเท่านั้น ลักว่าอะไรเป็นของไทยก็ต้องรักษาไว้จะต้องสืบทอดกันต่อไป โดยไม่ได้พิจารณาถึงความเหมาะสม ลึกซึ้ง ความประณีตงดงามของวัฒนธรรมนั้นแต่อย่างใดทั้งสิ้น ซึ่งในที่สุดก็รักษาเอาไว้ไม่ได้”

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังแต่เพียงว่า กระบี่กระบองศิลปะการต่อสู้ที่ล้ำค่าของคนไทยจะได้รับการถ่ายทอดให้อยู่กับสังคมไทยตลอดไปโดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีคุณลักษณะที่สังคมไทยต้องการ ผู้เรียนกระบี่กระบองสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และท้ายที่สุดความรู้เกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวกระบี่กระบองสามารถเผยแพร่ไปสู่นานาชาติได้อย่างเต็มภาคภูมิ

“

ภูมิใจในความเป็นชาติ

ความเป็นคนไทย มีความอดทน

เข้มแข็ง กล้าหาญ พากเพียร

กตัญญู สามัคคี

และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

”

อาจารย์ ดร. สุธิตรา สุนทรทรัพย์

น้องใหม่ปี ๒๕๖๖ คณะครุศาสตร์

ครุศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จุฬาฯ

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (โสตทัศนศึกษาและสุขศึกษา) จุฬาฯ

ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาฯ